

Підхомний О. М.
д-р екон. наук, професор,
професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка

Ревак І. О.
д-р екон. наук, професор,
професор кафедри соціально-гуманітарної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВИ CASE-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ

Вступ. В умовах воєнного стану для боротьби з фінансовими злочинами, такими як відмивання грошей, фінансування тероризму тощо, уряди та визначені законом суб'єкти господарювання застосовують заходи фінансового моніторингу та належної обачності. Фінансовий моніторинг включає відстеження та аналіз фінансових транзакцій для виявлення підозрілої діяльності та потенційних загроз цілісності фінансової системи, зокрема транзакцій з готівкою, електронних переказів та інших фінансових потоків, які можуть свідчити про незаконну діяльність. Принципи належної обачності є пріоритетними для забезпечення незалежної оцінки при підписанні контракту, купівлі фінансових інструментів тощо [1]. Належна обачність передбачає проведення перевірок окремих осіб, організацій і компаній для виявлення потенційних ризиків і вразливостей. Це може включати перегляд фінансових даних, проведення інтерв'ю та виконання інших інформаційно-аналітичних процедур для оцінки ризик-профілю сторін, залучених до фінансових операцій. Роль фінансового моніторингу та належної обачності під час воєнного стану полягає в дотриманні законних норм і процедур, мінімізації дестабілізуючих чинників та нейтралізації загроз національній безпеці. Окремі ризикові ситуації потребують підготовки аналітичних матеріалів з обґрунтованими підозрами для подання відповідних справ (кейсів) до національного підрозділу фінансової розвідки.

Мета роботи – окреслити перспективи використання case-орієнтованого підходу в системі фінансового моніторингу України.

Основна частина. За воєнного стану фінансовий моніторинг і належна обачність є особливо важливими через зростання потенціалу злочинної та терористичної діяльності, яка може підірвати стабільність фінансової системи України. Підтримуючи надійний фінансовий моніторинг і програми належної перевірки, уряди можуть допомогти забезпечити цілісність фінансової системи. Водночас надзвичайно актуальним стає використання case-орієнтованого підходу різними суб'єктами системи фінансового моніторингу. Такий підхід дає змогу здійснювати більш цілеспрямований і точний моніторинг фінансової діяльності, що може допомогти ефективніше виявляти та запобігати незаконній діяльності.

Варто зауважити, що case-орієнтований підхід у системі фінансового моніторингу тісно пов'язаний з Національною оцінкою ризиків (НОР) та є частиною реалізації ширшої стратегії боротьби з фінансовими злочинами. НОР репрезентує всебічний аналіз ризиків відмивання грошей, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення стосовно країни, який охоплює виявлення зон високого ризику для розроблення рекомендацій щодо політики та дій, спрямованих на пом'якшення ризиків. НОР ґрунтується на детальному аналізі даних та інформації, зібраних із різних джерел, включаючи підрозділи фінансової розвідки, правоохоронні органи та інші відповідні зацікавлені сторони. З іншого боку, case-орієнтований підхід у фінансовому моніторингу включає виявлення та аналіз окремих підозрілих операцій або діяльності, які можуть свідчити про фінансові злочини.

Case-орієнтований підхід може допомогти у проведенні НОР шляхом надання конкретних прикладів ризиків, виявлених під час оцінки. У той же час, НОР може впорядковувати роботу осіб, які застосовують case-орієнтований підхід, виділяючи сфери високого ризику, які можуть вимагати ретельнішого вивчення. НОР також може допомогти суб'єктам фінансового моніторингу глибше зрозуміти загальну картину ризиків та розробити ефективніші стратегії для виявлення фінансових злочинів. Загалом case-орієнтований підхід та НОР є взаємодоповнюючими підсистемами.

Значна частина суб'єктів фінансового моніторингу може використовувати лише дані від клієнтів та відкриті джерела інформації. У загальносвітовій практиці розвідку на основі відкритих джерел інформації позначають терміном Open source intelligence (OSINT). Використання OSINT у case-орієнтованому підході передбачає такі кроки:

- ідентифікація конкретного випадку, який потрібно розслідувати (конкретна компанія, фізична особа чи транзакція, яка потребує додаткової перевірки);
- збір даних, пов'язаних зі справою (новини у ЗМІ, статті, публікації в соціальних мережах, фінансові звіти та інші онлайн-джерела);
- аналіз даних з метою виявлення закономірностей та потенційних тривожних сигналів. Це може передбачати використання інструментів візуалізації даних, інструментів обробки природної мови та інших аналітичних методів для виявлення потенційних ризиків;
- перевірка даних на предмет їх точності та надійності. Це може включати отримання інформації з кількох незалежних джерел або використання інструментів перевірки фактів;
- визначення потенційних ризиків (ймовірність фінансового шахрайства, відмивання грошей або іншої злочинної діяльності);
- звіт про результати, що може включати рекомендації щодо подальших дій, таких як проведення більш детального розслідування або звернення до суду.

Використання case-орієнтованого підходу у системі фінансового моніторингу з даними OSINT може допомогти аналітикам ефективніше виявляти ризики. Збираючи та аналізуючи дані з різних онлайн-джерел, аналітики можуть отримати цінну інформацію про фінансову діяльність та виявити потенційні тривожні сигнали, які можуть вказувати на злочинну діяльність. Застосовуючи case-орієнтований підхід, аналітики можуть зосередитися на конкретних транзакціях, окремих особах чи організаціях та проводити глибші розслідування їх фінансової діяльності. В арсеналі аналітиків також є методи аналізу зв'язків та мереж, щоб виявляти зв'язки між різними суб'єктами та центри незаконної діяльності. Загалом використання case-орієнтованого підходу у системі фінансового моніторингу із залученням можливостей OSINT може допомогти аналітикам ефективніше виявляти фінансові злочини, забезпечуючи детальне розуміння діяльності й поведінки фізичних та юридичних осіб, які беруть участь у фінансових операціях.

Інформаційні ресурси у відкритих джерелах формуються за рахунок того, що уряди ведуть певні реєстри, журналісти й аналітики публікують актуальну інформацію, періодично відбуваються витoki значущої інформації, компанії та організації публічно розкривають певну інформацію, платформи соціальних мереж дають людям змогу публічно ділитись інформацією, академічні й дослідницькі установи публікують результати досліджень та звіти, неурядові організації збирають і публікують інформацію щодо сфери їх діяльності, онлайн-форуми дають змогу обмінюватись інформацією між особами зі спільними інтересами, публічні записи та судові документи доступні через різні онлайн-бази даних, інтернет-новини від ЗМІ охоплюють широкий спектр тем, включно з бізнесом і фінансами.

Висновки. В умовах воєнного стану, коли існують підвищені ризики скоєння фінансових злочинів та іншої незаконної діяльності, case-орієнтований підхід може бути особливо важливим. Фінансовий моніторинг може бути зосереджений на конкретних особах, організаціях або операціях, які становлять ризик для цілісності фінансової системи. Мова йде про моніторинг фінансової діяльності осіб або організацій, підозрюваних у підтримці тероризму чи участі в іншій незаконній діяльності. Зосереджуючись на конкретних випадках, фінансовий моніторинг можна застосувати до конкретних ризиків і вразливостей окремих транзакцій замість застосування широкого підходу, який може бути надто затратним і поверхневим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Financial Crime Guide: A firm's guide to countering financial crime risks (FCG). URL: <https://www.handbook.fca.org.uk/handbook/FCG.pdf>